

1.8.2019

EOAK/4445/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

LAPSI EI SAANUT TARVITSEMAANSA TERVEYDENHUOLTOA – HUOMAUTUS KUNNALLE

Kantelija arvosteli sijaishuoltopaikkansa, Loikalan kartanon menettelyä sijaishuollon järjestämisessä. Kantelija kertoi, että hänet oli karkumatkan jälkeen riisutettu alastomaksi henkilöntarkastuksen yhteydessä. Kirjoituksen mukaan lapsen sosiaaliset suhteet katkaistiin karkumatkan jälkeen kahdeksi viikoksi. Kirjoituksessaan kantelija kertoi, että hän oli sijaishuollon aikana sijaishuoltopaikassaan pyytänyt toistuvasti, useaan eri otteeseen, päästä lääkärin vastaanotolle. Mahdollisuutta päästä lääkärin vastaanotolle ei kirjoituksen mukaan järjestetty.

Kantelija on pitänyt kohteluaan Loikalan kartanossa epäasiallisena, häntä alistavana ja nöyryyttävänä. Kantelija kertoi Loikalan kartanoon tehdyllä tarkastuksella ja puhelimitse, että häneen on kohdistettu useita rajoitustoimenpiteitä (huoneeseen sulkeminen, henkilöntarkastus ja -kastus sekä lomien menettäminen).

Kantelijan kanssa keskusteltiin Loikalan kartanoon tehdyllä tarkastuksella.

2 SELVITYS

Jyväskylän kaupungin sosiaalipalvelut antoi kirjoituksen johdosta selvityksen. Selvitykseen oli liitetty Loikalan kartanon selvitys.

Loikalan kartanoon tehdyn tarkastuksen yhteydessä kantelija antoi edellä mainittuihin selvityksiin oman vastineensa.

3 RATKAISU

3.1 Sijaishuollon valvonta

Lastensuojelulain 49 §:n 2 momentin mukaan lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulee 50 §:n mukaan kiinnittää erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarussuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen.

Lastensuojelulain 24 §:n 1 momentin mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on valvottava lapsen edun toteutumista. Lain 29 §:n 1 momentin mukaan lastensuojelua toteutettaessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävän usein henkilökohtaisesti. Lain 53 §:n 1 momentin mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on huolehdittava siitä, että sijaishuollossa olevalle lapselle selvitetään hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla, miksi hänet on otettu huostaan sekä selostettava niitä toimia, joihin hänen asiassaan on ryhdytty tai joihin aiotaan ryhtyä. Saman pykälän 2 momentin mukaan lapselle on järjestettävä asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus tavata henkilökohtaisesti hänen asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää tai muuta lastensuojelun

työntekijää muiden läsnä olematta ja keskustella häntä itseään ja sijaishuollon toteuttamista koskevista asioista.

Lastensuojelulain 79 §:n 1 momentin mukaan lapsen sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshuoltoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoituskunnan on 16 b §:n mukaisesti järjestettävä.

Lapsella on sijaishuollon aikana oikeus saada sijaishuoltopaikassa hänen tarpeidensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa. Sijaishuollosta vastuussa olevan kunnan on sijaishuoltopaikkaa valitessaan ja sijaishuoltopaikan järjestäessä lapselle sijaishuoltoa kiinnitettävä erityistä huomiota huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseen eli siihen, että sijaishuoltopaikassa järjestettävät palvelut, kasvatus ja huolenpito vastaavat niihin ongelmiin ja lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeisiin, jotka ovat olleet huostaanoton perusteena. Sijaishuoltopaikkaa valittaessa on arvioitava myös lapsen etua ja erityisesti yksilöllisesti sitä, mitkä ovat lapsen huostaanoton tarpeesta johduvat fyysiset, psyykkiset, emotionaaliset ja sosiaaliset tuen tarpeet.

Lapsen sijaishuollosta vastuussa olevan kunnan on arvioitava edellä sanotun mukaisesti koko lapsen sijoituksen aikana sitä, vastaako lapselle annettu sijaishuoltopaikka lapsen tarpeisiin. Sijoituksen aikana lapsen sijaishuollon valvonnasta ja sijaishuoltopaikan järjestämisen hoidon ja huolenpidon laadun seuraamista vastaa käytännössä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijä valvoo siten sijaishuollon tosiasiallista järjestämistä ja erityisesti hänen on valvottava lapseen kohdistettuja rajoitustoimenpiteiden käyttöä sekä sijaishuoltopaikan kasvatusten menetelmiä ja käytäntöjä.

Sijaishuoltopaikan valvonnan tulee olla jatkuvaa riippumatta siitä, onko sijaishuoltopaikan osalta ilmennyt aiheita erityiseen huoleen. Sosiaalityöntekijän on varmistettava, että lasta kohdellaan asianmukaisesti siten, kun lainsäädäntö edellyttää. Tässä tarkoituksessa lastensuojelua toteutettaessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi riittävän usein henkilökohtaisesti.

Tapaamisten yhteydessä lapselle on lastensuojelulain 53 §:n mukaan aina järjestettävä myös mahdollisuus tavata sosiaalityöntekijäänsä muiden läsnä olematta ja keskustella itseään ja sijaishuoltoa toteuttamista koskevista asioista hänen kanssaan.

Lapsen henkilökohtainen tapaaminen ja hänen kuulemisensa sekä muu keskinäiseen vuorovaikutukseen perustuva havainnointi ovat välttämätön osa lapsen kohtelun asianmukaista valvontaa. Tapaamisten tai yhteydenottojen järjestämistä ei voida toteuttaa pelkästään sillä tavoin, että sosiaalityöntekijä antaa lapselle omat yhteystietonsa. Tapaamisten järjestäminen ei voi jäädä myöskään yksinomaan lapsen omien yhteydenottojen varaan, vaan sosiaalityöntekijän on oltava asiassa oma-aloitteinen.

Sosiaalityöntekijän on henkilökohtaisissa keskusteluissa ja muutoin edistettävä sijoitetun lapsen tiedollisten oikeuksien toteutumista. Lapselle on annettava tieto ja selvitetävä hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset ja muut seikat, joilla on merkitystä häntä koskevassa asiassa. Tämä viranomaiselle kuuluva informointi- ja tietojenantovelvollisuus on toteutettava siten, että lapselle annetaan hänen ymmärtämällään tavalla tietoja palvelujärjestelmistä ja muista hänelle tärkeistä seikoista.

Lastensuojelulaissa on erikseen korostettu lapsen mielipiteen selvittämistä ja hänen etunsa huomioimista. Tiedollisten oikeuksien edistäminen edellyttää sitä, että lapselle annetaan tietoa esimerkiksi lain mukaisista menettelytavoista ja käytännöistä ja sitä, millä tavoin lapsen oikeus hyvään kohteluun ja oikeusturvaan voidaan turvata. Sosiaalityöntekijän tulee tarvittaessa ohjata

lasta erimielisyystilanteissa valittamaan päätöksistä, kertomaan kantelumahdollisuuksista ja tarvittaessa ohjata lapsi riittävän oikeusavun piiriin.

Mikäli sosiaalityöntekijä ei tapaa lasta kahden kesken riittävän usein ja ole häneen henkilökohtaisesti muutoin yhteydessä, on mahdollista, että sosiaalityöntekijä ei saa riittävästi tietoa lapsen olosuhteista sijaishoitopaikassa. Riittävää valvontaa ei ole se, että sosiaalityöntekijä arvioi ja valvoo järjestettävän sijaishuollon laatua ja lapsen olosuhteita sijaishuoltopaikassa sekä hänen kohteluaan yksinomaan tai pääasiassa laitoksessa laadittujen kuukausiraporttien perusteella tai olemalla yhteydessä ainoastaan sijaishuoltopaikkaan.

Sosiaalityöntekijän tulee pyrkiä osallistamaan lasta hänen omissa asioissaan. Tähän kuuluu olennaisena osana se, että lapsi sijoituspaikassaan kokee tulevansa kuulluksi ja kuunnelluksi. Lapsen tulee voida uskaltaa esittää omia mielipiteitään myös siinä tapauksessa, että ne ovat sijaishuollon järjestäjää tai sen toteuttajaa arvostelevia tai moittivia. Mikäli lapsi tuo esiin sijaishuoltoonsa liittyviä epäkohtia, sosiaalityöntekijän tulee ne välittömästi selvittää lapsen ja sijaishuoltopaikan kanssa.

3.2 Jyväskylän sosiaalitoimen selvitys

Kantelija sijoitettiin Loikalan kartanoon - - -. Selvityksen mukaan Loikalan kartanossa oli mahdollista järjestää kantelijalle hänen tarpeittensa mukaista sijaishuoltoa, koska Loikalan kartano puitteillaan ja erityisosaamisellaan pystyi selvityksen mukaan vastaamaan kantelijan yksilöllisiin tarpeisiin sekä turvaamaan hänen tasapainoisen kasvunsa ja kehityksensä pysäyttämällä vakavaa huolta herättänyt karkailu ja päihteiden käyttö.

Selvityksessä on todettu, että ”Loikalan kartanossa on ympärivuorokautisesti työntekijöitä paikalla. Nuoret voivat halutessaan käydä kahdenkeskisiä keskusteluja ja saada keskusteluapua. Loikalan kartanossa jokaisella nuorella on oma ohjaaja. Omat ohjaajat voivat tukea nuorta sekä toiminnallisin keinoin että kahdenkeskisin keskusteluin. Loikalan kartanossa lapselle järjestetään oma ohjaaja –työskentelyn lisäksi aikuisen tiivis tuki ja läsnäolo sekä terveydenhuollon palvelut nuoren tarpeiden mukaisesti. Työskentelyn tavoitteena on kohentaa lapsen psyykkistä vointia ja estää vahingollista päihdekäyttämistä sekä auttaa ja tukea kokonaisvaltaisesti hänen kuntoutumistaan hänen asiakassuunnitelmaan kirjattujen sekä lapsien omien päihteettömyyden tavoitteiden mukaisesti.”

Selvityksen mukaan kantelija oli kertonut sosiaalityöntekijälle, ettei hän koe saavansa apua psyykkiseen pahoinvointiinsa. Lapsi kertoi tällöin sosiaalityöntekijälle, ettei hän pääse tapamaan lääkäriä, vaikka haluaisi keskustella psyykkisestä terveydestään. Lapsi kertoi sosiaalityöntekijälle myös kärsivänsä pahasta ahdistuksesta ja masennusoireista. Lapsi kertoi vielä, että hän oli yrittänyt jutella hoitoon pääsystä Loikalan kartanon ohjaajien kanssa, mutta tuloksetta.

Selvityksen mukaan lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä oli keskustellut Loikalan kartanon vastaavan ohjaajan kanssa lapsen nostamista huolenaiheista. Selvityksessä on todettu, että ”ohjaaja selventänyt sosiaalityöntekijälle, että lapsi tapaa joka viikko psykologia. Tilanteesta sovittu silloin, että vastaava ohjaaja keskustelee psykologin kanssa lapsen tarpeesta tavata psykiatria. Loikalan kartanon kirjauksissa näkyy, että psykologi on 24.9.2018 konsultoinut psykiatrian lääkehoidosta.”

Lääkärinä on siis konsultoitu vasta kantelijan tekemän kantelukirjoituksen ja Jyväskylän sosiaalitoimeen ja sieltä Loikalan kartanoon toimitetun oikeusasiamiehen selvityspyynnön jälkeen.

Selvityksen mukaan kantelija oli tuonut sosiaalityöntekijälle esiin myös huolensa Loikalan kartanon sijoituksen aikana järjestettyjen kotilomien vähäisyydestä. Selvityksessä on todettu, että kantelijalla on ollut mahdollisuus pitää yhteyttä läheisiinsä sijoituksen aikana sekä puhelimitse että tapaamisin. Läheisillä on ollut mahdollisuus käydä tapaamassa kantelijaa Loikalan kartanossa ja äidin ja tyttären tapaamiset ovat näin toteutuneetkin. Selvityksessä on todettu, että sijoituksen aikana yhteydenpitoa on jouduttu rajaamaan kantelijan karkailualltiuden ja hänen itseään vaarantavan käyttäytymisen vuoksi karkureissujen aikana.

Koulunkäynnin osalta kantelija oli sosiaalityöntekijälle sekä tarkastuksella oikeusasiamiehen kanslian virkamiehille esittänyt huolenaiheensa koulunkäyntinsä liittyvistä asioista. Selvityksessä on todettu, että Loikalan kartano irtisanoi sosiaalityöntekijän suostumuksella kantelijan koulupaikan Lahdesta. Loikalan kartanon ja sosiaalityöntekijän mukaan kantelijan karkumatkat vaarantavat hänen kehitystään ja henkeään eikä selvityksen mukaan kantelija ole ollut koulukuntoinen.

Rajoitustoimenpiteiden osalta kantelija oli kertonut sosiaalityöntekijälle sosiaalityöntekijän tavatessa kantelijaa oikeusasiamiehen selvityspyynnön mukaisesti, että hän on joutunut riisuutumaan karkumatkojen ja joskus äidin käyntien jälkeen alasti ohjaajien määräämänä. Selvityksessä on todettu, että ”Loikalan kartanon toimittamissa henkilötarkastusraporteissa ei ole kirjauksia riisuttamisesta alasti asti eikä tämä asia ole tullut kantelijan kanssa käydyissä keskusteluissa aiemmin esille, joten sosiaalityöntekijällä ei ole tähän annettavaksi lisätietoa.” Selvityksessä on viitattu tämän jälkeen Loikalan kartanon selvitykseen asiassa.

Kantelija kertoi, että hatkareissujen jälkeen hän on ollut eristyksissä 2–3 vuorokautta. Eristyshuoneen jälkeen hän on selvityksen mukaan viettänyt yhdestä kahteen viikkoon Loikalan kartanon yläkerrassa varsinaisen eristyshuoneen vieressä olevassa huoneessa (huone 2 tai huone 3). Sosiaalityöntekijän selvityksen mukaan kantelija oli kertonut, että huone ei ollut lukossa, mutta huoneesta ei saanut poistua. Mikäli lapsi haluaa poistua esimerkiksi vessaan, pitää hänen koputtaa oveen päästäkseen vessaan. Kantelija oli kertonut sosiaalityöntekijälle myös hänen sosiaalisten suhteidensa katkaisemisesta.

Selvityksessä on todettu, että ”Loikalan kartanon tekemissä rangaistus päätöksissä on eristys päätöksistä merkinnät ja ne eivät ole kestäneet yli 48 tuntia. Lapsen asiakassuunnitelmissa tai Loikalan kartanon kuukausiraporteissa tai raporttimerkinnöissä ei ole kirjauksia eristyksen jälkeisestä huoneesta tai muista lapsen mainitsemista asioista. Lapsen kanssa käydyissä keskusteluissa ei ole aiemmin tullut näitä asioita esille, joten sosiaalityöntekijällä ei ole tähän liittyen tietoa.” Tämän jälkeen selvityksessä on viitattu Loikalan kartanon antamaan selvitykseen.

Jyväskylän sosiaalitoimelta pyydettiin myös selvitystä kantelijan kuljettamisesta karkumatkan jälkeen takaisin Loikalan kartanoon. Selvityksen mukaan kantelijan kuljetuksesta karkureissun jälkeen Helsingistä Loikalan kartanoon päätti sijaishuoltopaikka. Kuljetus tapahtui Kultainen noutaja- yrityksen toimesta. Selvityksen mukaan sijaishuoltopaikka oli tiedottanut jälkeen päin sosiaalityöntekijälle siitä, että kantelijan kuljetus oli toteutettu ulkopuolisen palveluntuottajan toimesta. Selvityksessä on todettu, että Jyväskylän kaupunki on käyttänyt Kultaisen noutajan kuljetuspalvelua huostaanotettujen lasten kuljettamiseksi esimerkiksi sijaishuoltopaikkoihin tilanteissa, joissa sairaala ei ole vastannut kuljetuksesta, sijaishuoltopaikasta ei ole päästy hakemaan lasta, vanhemmat eivät ole olleet käytettävissä tai tavallinen taksikyyti olisi osoittautunut turvallisuusriskiksi lapsen ennakoimattoman käyttäytymisen takia ja saattaisi näin vaarantaa ajomatkan aikana lapsen ja kuljetettavan terveyden ja hengen.

3.3 Loikalan kartanon selvitys

Loikalan kartanon johtajan Heidi Rauhan antaman selvityksen mukaan ”Loikalassa henkilötarkastukset tehdään asiakasta kunnioittaen ja lastensuojelulain mukaisesti samaa sukupuolta olevan hoito- ja kasvatushenkilökunnan toimesta. Asiakasta pyydetään riisumaan päällä olevat vaatteensa yksi kerrallaan ja hän saa samassa järjestyksessä tilalle puhtaan vaatekappaleen.” Selvityksessä on todettu, että ”silloin kun henkilötarkastus joudutaan tekemään päihtyneelle asiakkaalle, hänen tarkastusta koskevat tunteensa ja mielikuvansa eivät välttämättä vastaa lainkaan todellisuutta”.

Loikalan kartanon selvityksen mukaan ”kantelussa mainitut alistavat nöyryytykset ja kyykytykset sen sijaan eivät kuulu laitoksen toimintatapoihin eivätkä ole lastensuojelulain mukaisia toimia. Lapsen tarkastuksessa ei ole esiintynyt ongelmia, eikä hän ole kielteisistä tuntemuksistaan raportoinut Loikalan kartanon henkilökunnalle tai sosiaalityöntekijälle.”

Edelleen selvityksen mukaan ”kantelussa väitettyä kahden viikon aikaista toimetonta ja sosiaalista eristystä sisältänyttä jaksoa ei ole ollut, enkä tiedä, mihin tilanteeseen tai ajankohtaan mahdollisesti viitataan.”

Selvityksen mukaan ”lapsi on karkumatkoilta löydyttyään ollut poikkeuksetta niin huonokuntoinen, että hänen vointiaan ja peruselintoimintojaan on jouduttu seuraamaan tauotta ja hän on nukkunut pitkiä aikoja. On selvää, ettei hän ole päässyt välittömästi normaaleihin aktiviteetteihin huonovointisena tai vieroitusoireissaan.”

Loikalan kartanon mukaan lapsen lääkitys oli lopetettu ennen Loikalan kartanoon sijoittamista. Selvityksen mukaan lapsella ei ollut lääkärin määräämiä lääkkeitä tai lääkereseptejä. Selvityksessä on todettu, että ”seesteisinä aikoina Loikalassa lapsi ei ole ollut lääkehakuinen eikä hänen vointinsa siksi ole edellyttänyt psykiatrin konsultaatiota”.

Lapsi on sijoitusaikana tavannut psykologia 28 kertaa. Selvityksessä on todettu, että ”Loikalan kartanossa ei laiminlyödä asiakkaiden psyykkisiä tarpeita, ei eristetä ilman vakavaa perustetta, eikä käytetä asiakasta nöyryyttäviä menetelmiä”.

Yhteenvedonomaaisesti selvityksessä todetaan, että ”pidän lapsen kantelua asiapohjalta perusteettomana ja vääristeltynä, mutta se on ymmärrettävissä, koska lapsi on edelleen erittäin päihdemyönteinen eikä elämä laitoksessa ole parhaimmillaankaan tuonut sellaisia elämyksiä, kokemuksia ja tunnetiloja, mitä hän tuntuu kaipaavan, vaikka muuten selviytyykin arjen askareissa varsin hyvin”.

Selvityksen mukaan ”lapsen ongelmat ovat olleet poikkeuksellisen suuria eikä niihin tämänhetkisen lainsäädännön ja lastensuojelulain puitteissa ole olemassa riittävästi välineitä. Lapsi ei ole selvityksen mukaan suostunut sitoutumaan tehtyihin asiakassuunnitelmiin, opiskeluun, kotiloomiin eikä ylipäätään Loikalan ulkopuolisiin vapaampiin aktiviteetteihin”.

3.4 Kantelijan vastine Loikalan kartanon selvitykseen

Kantelijan vastineessa todetaan, ettei Loikalan kartanon johtajan Heidi Rauhan selvitys pidä paikkansa. Vastineen mukaan eristyksen jälkeisiä ”kahden viikon pituisia toimeettomia ja sosiaalista eristystä sisältäneitä jaksuja on ollut”. Kantelijan vastineen mukaan hän vietti tällöin aikaa yksin omassa huoneessa tai kartanon yläkerran huoneessa numero 2. Siellä ei ollut mitään tekemistä ja ruokakin on tuotu sinne. Kantelijan mukaan hän ei ole saanut keskustella tai kommunikoida muiden nuorien kanssa. Kantelijan mukaan hän on joutunut viettämään aikaa näissä

huoneissa (kartanon huone 2 tai Banzai-yksikön tehopäädystä (huoneet 1–3) pitkään ilman eristyspäättöstä riippumatta siitä, onko hänellä ollut vieroitusoireita tai muutoin huono olo.

Kantelijan vastineen mukaan ”kaikki Loikalan nuoret ovat kokeneet saman pitempiä tai lyhyempiä aikoja ilman eristyspäättöstä”. Lapsi arvioi itse, että Loikala on jättänyt kirjaamatta näitä tapahtumia (”eristyksiä”), sillä ne ovat kantelijan mukaan laittomia.

Henkilötarkastuksen osalta kantelija kertoo seuraavaa: ”Heidi Rauha, joka on selvityksen kirjoittanut, ei ole itse minua koskaan riisuttanut tai ollut mukana siinä. Niillä kerroilla, kun minut on riisutettu, minulle ei ole annettu riisutun vaatekappaleen tilalle puhdasta vaatekappaletta samassa järjestyksessä. Minun on täytynyt riisuutua täysin alastomaksi ja joskus jopa pyörähdellä ympäri alastomana. Vasta tämän jälkeen olen saanut Loikalan kartanon omistamat vaatteet päälle. Huomioon pitää ottaa myös se, että en todellakaan aina riisutusta tehdessä ole ollut päihteiden vaikutuksen alaisena, joten väite siitä, että tunteeni ja mielikuvani ei vastaa todellisuutta päihtymyksen takia, on mielestäni epäkelpo.”

Tiedollisten oikeuksien osalta lapsi toteaa, että ”Loikalan asiakkaat eivät saa yhtään tietoa tai apua oikeusturvaansa ja oikeuksiinsa liittyvissä asioissa. Meitä ei myöskään opasteta menettelytavoissa, mikäli jokin asia ei meidän mielestä toteudu oikein tai asianmukaisesti lain vaatimalla tavalla. Loikalan nuoret eivät saa puhua toisilleen Loikalan epäkohdista. Jos joku puhuu, käsketään häntä vaihtamaan puheenaihetta. Luulen Loikalan toimivan näin, ettei nuoret tietäisi varmaksi Loikalan toimivan lainvastaisesti.”

3.5 Kantelijan vastine sosiaalityöntekijän antamaan selvitykseen

Kantelija kertoo, että hän oli useaan eri otteeseen pyytänyt Loikalan ohjaajia varaamaan hänelle psykiatrin vastaanottoajan. Kantelija tähdentää, että vaikka hän on tavannut psykologia, ei psykologi ja psykiatri ole sama asia. Kantelija kertoo joutuneensa odottamaan psykiatrin käyntiä yli vuoden ajan.

Kantelijan mukaan hänen lääkityksensä laitettiin nuorisopsykiatrian osastolla ”tauolle” siihen asti, kun maksa-arvot ovat normaalit ja syy niiden kohoamiseen on löydetty. Kantelijan mukaan hän olisi lääkityksensä johdosta tarvinnut lääkärin käyntiä.

Kantelijan mukaan ”minusta on todella huolestuttavaa, että jos Loikala ei ole kirjannut sitä, että ovat riisuttaneet alasti asti. Tätä on tapahtunut kaikille Loikalan nuorille ja olen kertonut siitä äidillekin. Huolestuttavaa on myös se, että Loikala ei ole kirjannut eristyspäättökseen jälkeistä jatkunutta eristystä yläkerran 2 huoneessa ja nuoren omassa huoneessa.”

Kantelija toteaa vielä, että ”epäilen vahvasti, että Loikala ei kirjaa ja mainitse alasti riisuttamista eristyspäättökseen jälkeistä eristämistä, sillä he tietävät sen olevan epäinhimillistä, nöyryyttävää ja laitonta.”

Kantelija toteaa vastineessaan, että ”en ole tuonut näitä asioita sosiaalityöntekijälle aikaisemmin esiin, sillä en ole tietänyt oikeuksiani ja siksi olen luullut, että Loikala on toiminut lakien mukaan, vaikka heidän käyttämänsä ja toimenpiteensä olisivat tuntuneet epäinhimillisiltä, nöyryyttäviltä ja pahalta.”

Kantelija kertoo kuulleensa omista oikeuksistaan toiselta nuorelta netin kautta sen takia, että Loikalassa kielletään puhuminen Loikalan epäkohdista tai laittomasta toiminnasta.

3.6 Lapsen oikeus päättää omasta terveydenhuollostaan

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (potilaslaki) 7 §:ssä on säädetty alaikäisen potilaan asemasta. Säännöksen mukaan, jos alaikäinen kehitystasonsa perusteella kykenee päättämään hoidostaan, häntä on hoidettava yhteysymmärryksessä hänen kanssaan. Silloin, kun lapsi ei ikänsä ja kehitystasonsa johdosta ole kykenevä päättämään hoidostaan, on alaikäistä hoidettava yhteysymmärryksessä hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa. Potilaslain esitöiden mukaan sen arvioiminen, onko alaikäinen kykenevä päättämään hoidostaan, tekee aina terveydenhuollon ammattihenkilö.

Potilaslain 9 §:n mukaan, jos alaikäinen potilas ikänsä ja kehitystasoonsa nähden kykenee päättämään hoidostaan, hänellä on oikeus kieltää terveydentilaansa ja hoitoaan koskevien tietojen antaminen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalleen.

Lastensuojelulain 45 §:n mukaan huostaanoton aikana sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi päättää huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi myös lapsen terveydenhuoltoon liittyvistä asioista.

Lastensuojelulain esitöissä (HE 252/2016) on 45 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu lastensuojelulain ja potilaslain välisestä suhteesta selkeästi: ”Ehdotetulla 45 §:llä ei olisi tarkoitus sivuuttaa potilaslaissa säädettyä alaikäisen oikeutta itse päättää omasta hoidostaan. Mikäli alaikäinen potilas itse pystyy päättämään omasta hoidostaan ja hoitava taho on näin myös arvioinut, päättää viime kädessä lapsen hoidosta lapsi itse”.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaan laillistettu lääkäri päättää potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärytyksestä ja siihen liittyvästä hoidosta. Tämä tarkoittaa sitä, että potilaalla ei ole oikeutta saada mitä tahansa haluamaansa hoitoa, vaan kaiken potilaalle annettavan hoidon tulee olla lääketieteellisesti perusteltua.

Viime kädessä lapsi päättää itse hoitoonsa ja lääkitykseensä liittyvistä asioista yhdessä häntä hoitavan lääkärin kanssa. Lapsella tulee olla ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti myös sijaishuollossa mahdollisuus pyytää lääkärille pääsyä, tavata lääkäri kahden kesken ja arvioida yhdessä lääkärin kanssa tarpeen mukaisen terveydenhuoltonsa järjestämistä ilman, että lääkärin vastaanotolla tai muutoin läsnä on esimerkiksi laitoksen ohjaajia tai muita aikuisia.

Saamani selvityksen mukaan lapsi on useaan eri otteeseen sosiaalityöntekijälleen sekä Loikalan kartanon ohjaajille esittänyt pyynnön päästä lääkärin vastaanotolle. Loikalan kartano on selvityksessään todennut, ettei lapsella ole ollut tarvetta psykiatrin konsultaatioon. Jyväskylän sosiaalitoimen selvityksestä ilmenee, että lapsen sosiaalityöntekijälle esittämistä pyynnöistä huolimatta asia on tosiasiallisesti jätetty Loikalan kartanon arvioitavaksi ja päätettäväksi.

Saamani selvityksen mukaan lapsi on tavannut laitoksen käyttämää psykologia useaan eri otteeseen. Kuten lapsikin vastineessaan toteaa, psykologi ja psykiatri ovat eri asioita. Saamastani selvityksestä ilmenee, että Loikalan kartanon psykologi on konsultoinut psykiatria vasta lapsen kantelun ja oikeusasiamiehen lähettämän selvityspyynnön jälkeen.

Katson saamani selvityksen perusteella, että asiassa ei ole toimittu siten, kuin lastensuojelulaki ja potilaslaki edellyttävät. Jyväskylän sosiaalitoimi ja Loikalan kartano eivät ole järjestäneet tältä osin lapselle sellaista sijaishuoltoa kuin lainsäädäntö edellyttää.

Mielestäni lastensuojelulaitoksen olisi vastattava lapsen pyyntöön saada tavata lääkäri. Viime kädessä järjestämisvastuussa on ollut Jyväskylän sosiaalitoimi sijaishuollosta vastuussa olevana viranomaisena.

Asiassa on toimittu tältä osin lainvastaisesti.

3.7 Lapsen kuljetuksen järjestäminen

Saamani selvityksen mukaan lapsen kuljetuksia on toteutettu yksityisen yrittäjän Kultaisen noutajan toimesta. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä siitä, voidaanko lasta kuljettaa taikaisin sijaishuoltopaikkaan yksityisen toimijan toimesta. Selvää on kuitenkin, että tällaisella yksityisellä toimijalla ei ole toimivaltaa käyttää voimakeinoja (hätävarjelutilannetta tai pakkotilaa lukuun ottamatta) tai kohdistaa lapseen lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. Kuljetusten lapsen edun mukaisesta järjestämisestä on vastuussa ensisijaisesti lapsen sijaishuollosta vastuussa oleva kunta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ei voi siirtää omaa järjestämis- ja valvontavastuutaan yksityiselle.

Saamani selvityksen mukaan lapsen paluukuljetuksesta on päättänyt Loikalan kartano. Jyväskylän sosiaalitoimi, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai Loikalan kartano eivät ole toimittaneet minulle mitään asiakirjaselvitystä siitä, miten kuljetus on toteutettu, ketkä ovat olleet kuljetuksen aikana läsnä ja miten lapsen vointia on kuljetuksen aikana seurattu ja huolehdittu hänen hyvinvoinnistaan. Kun kysymys on sijaishuollon järjestämiseen liittyvästä täytäntöönpanotoimesta, on sijoittajakunnan vastuulla se, että lapsen asiakirjoihin merkitään lastensuojelulain 33 §:n mukaisesti lapsen kuljetuksen järjestämiseen ja sen toteuttamiseen liittyvät seikat. Merkintöjen avulla voidaan arvioida, onko kuljetus tapahtunut lapsen yksilölliset olosuhteet huomioon ottavalla ja lapselle turvallisella tavalla.

Kiinnitän Jyväskylän sosiaalitoimen vakavaa huomiota edellä sanottuun.

3.8 Lapsen kohtelu ja rajoitustoimenpiteet Loikalan kartanossa

Loikalan kartanoon tehtiin ennalta ilmoittamaton tarkastus 23.–24.10.2018. Tarkastus tehtiin osin sen johdosta, että Loikalan kartanosta oli tullut sinne sijoitettujen lasten kanteluita vireille oikeusasiamiehen kansliassa. Tarkastuksella kuultiin lähes kaikkia Loikalan kartanoon tarkastushetkellä sijoitettuja lapsia. Kaikki laitokseen sijoitetut lapset kertoivat samanlaisista menettelytavoista saavuttaessa Loikalaan ja ensimmäisten päivien oleskelusta laitoksessa, joista kantelijakin on kirjoituksessaan ja yhteydenotoissaan kertonut. Lapsen saapuessa laitokseen hänelle tehdään säännönmukaisesti viikon pituinen liikkumisvapauden rajoittamispäätös sekä kuukauden pituinen yhteydenpidon rajoittamispäätös.

Lapset kertoivat tarkastuksella, että heidän saapuessaan Loikalan kartanoon heidät viedään suoraan kartanon yläkertaan eristyshuoneeseen. Lapset kertoivat, että heille tehdään henkilö-tarkastus siten, että lähes kaikki lapset joutuivat riisumaan itsensä kokonaan alasti. Tarkastuksen jälkeen lapselle annetaan Loikalan vaatteet. Lapselle ei siis jää omia vaatteita, vaan hän joutuu pukeutumaan Loikalan alusvaatteisiin.

Lähes kaikki lapset kertoivat, että he viettivät eristyshuoneessa tai eristyshuoneen viereisessä huoneessa päärakennuksessa (huoneet 2–3) muutamasta päivästä ainakin viikkoon siten, että illalla mentiin Bantzai-yksikköön (Bantzain tehopäätöshuoneet 1–3) nukkumaan palaten kartanon päärakennukseen taas aamulla. Lasten mukaan kartanon yläkerrassa heidän piti koputtaa huoneen oveen saadakseen luvan mennä esimerkiksi vessaan. Lapset eivät kertomansa mukaan saaneet kartanon yläkerrassa ollessaan keskustella muiden lasten kanssa tai osallistua millään tavalla laitoksen normaaliin elämään. Lapset viettivät keskimäärin viikon tai kaksi kartanon yläkerrassa sijoituksen alkaessa.

Lapset kertoivat, että he siirtyivät tämän jälkeen yleensä Bantzain ns. tehopäättyyn. Tämä merkitsi, etteivät lapset saaneet viettää aikaansa yhteisissä tiloissa vaan heidän piti pysyä omissa huoneissaan. Laitoksen ohjaaja oli koko ajan läsnä, kun lapsi ei ollut omassa huoneessaan.

Bantzai-yksikössä, siis myös tehopäädystä, lasten huoneet eivät olleet lukossa. Lasten oli kuitenkin koputettava oman huoneen oveen, kun hän halusi poistua huoneesta. Lapsi ei saanut siis tulla ulos huoneesta ilman ohjaajan lupaa.

Lapset kertoivat myös, että heidän sosiaalisia suhteitaan rajoitetaan, eivätkä he voi (saa) liikkua yksin Loikalan kartanon alueella tai Loikalan kartanon ulkopuolella. Liikkumisvapauden rajoittamispäätöksiä ei lapsille yleensä oltu kuitenkaan tehty. Lasten sosiaaliset suhteet oli myös rajattu sillä tavoin, etteivät lapset voineet puhua luontevasti toistensa kanssa kahden kesken ollessaan ulkona Loikalan alueella. Kuuloetäisyydellä on aina Loikalan joku ohjaajista. Loikalan ohjaajat keskeyttävät lasten puheen, mikäli lasten puheet suuntautuvat sellaisille alueille, joita Loikalla ei pidetä hyväksyttävänä.

Havainnot tarkastukselta olivat siis samansuuntaisia kuin, mitä kantelija on kirjoituksessaan esittänyt ja tarkastuksella kertonut.

Kantelija kertoi kirjoituksessaan ja sosiaalityöntekijöille, että hänet oli eristetty ja eristämisen yhteydessä ennen eristämispäätöksen täytäntöönpanoa riisutettu. Minulle annetussa sosiaalityöntekijän selvityksessä ei ole otettu kantaa asiaan. Loikalan kartanon selvityksessä asia on kiistetty.

Totean tämän takia eristämisen osalta yleisesti seuraavaa.

Lastensuojelulain 70 §:n 1 momentin mukaan lapsi saadaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille taikka jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Eristämistä ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen hoito välttämättä vaatii. Eristämistä ei saa jatkaa yhtäjaksoisesti yli 24 tuntia tekemättä siitä uutta päätöstä. Eristäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Lastensuojelulain 64 §:n mukaan laitoshuoltana järjestettävän sijaishuollon aikana lapseen saa 65–73 §:n nojalla kohdistaa rajoitustoimenpiteitä vain siinä määrin kuin sijaishuoltoon johtaneen päätöksen tarkoituksen toteuttaminen, lapsen oma tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus taikka muun mainituissa säännöksissä säädetyn edun turvaaminen välttämättä vaatii. Toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti ja lapsen ihmisarvoa kunnioittaen.

Eristämistä ei siten saa edellä säädetty suhteellisuusperiaate huomioon ottaen jatkua kauemmin, kuin lapsen hoito välttämättä vaatii. Ennen lapsen eristämistä tulee jokaisessa tilanteessa erikseen harkita, mikä vaikutus toimenpiteellä on lapsen hoitoon ja huolenpitoon. Eristämisen sijasta on suhteellisuusperiaatteen johdosta aina ensin mietittävä muita lievempiä keinoja. Eristämistä ei voida milloinkaan käyttää kasvatuksellisilla perusteilla eikä seuraamuksena lapsen käyttäytymisestä. Eristäminen voi olla kielletyllä tavalla rangaistusluonteista esimerkiksi silloin, kun lapsi palaa karkumatkalta laitokseen rauhallisena ja joutuu silti eritykseen. Eristämisen tavoitteena on toisaalta suojella lasta omalta itseltään, toisaalta suojella muita laitoksessa olevia lapsia tai henkilökuntaa. Esimerkiksi lapsen rauhattomuus, sekavuus tai äänekkyyys ei sellaisenaan siis oikeuta eristämiseen. Lapsen käyttäytymiseen tulee liittyä muihin kohdistuvaa vaaraa tai vastaavasti välitön vaara siitä, että lapsi itse joutuu tällaisen häiriköinnin vuoksi muiden lasten väkivallan kohteeksi. Eristämisen perusteena ei voi olla missään tilanteessa lapsen kiinnittyminen sijaishuoltopaikkaansa.

Totean vielä henkilöntarkastuksen osalta seuraavaa. Henkilöntarkastuksesta on säädetty lastensuojelulain 66 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, hänelle saadaan asian tutkimiseksi tehdä henkilöntarkastus.

Tarkastuksen tekeminen edellyttää aina yksittäistä tapauksellista harkintaa ja säännöksessä tarkoitettua edellytyksen ”perusteltua syytä epäillä” täyttymistä. Tämä peruste on jokaisella keralla kirjattava rajoitustoimenpidettä koskeviin asiakirjoihin siten kuin lastensuojelulain 74 §:ssä erikseen säädetään.

Henkilöntarkastusta koskeva säännös ei oikeuta lapsen riisuttamiseen.

Lastensuojelulain 74 §:n 1 momentin mukaan lain 65–70 §:ssä tarkoitettujen rajoitustoimenpiteiden käytön seurannan ja valvonnan turvaamiseksi on lastensuojelulaitoksen asianmukaisesti kirjattava käyttämänsä rajoitustoimenpiteet. Kirjaamisen tulee sisältää rajoitustoimenpiteen kuvaus, toimenpiteen peruste ja kesto, toimenpiteestä päättäneen, sen käytännössä toteuttaneen ja siinä läsnä olleen henkilön nimi sekä tarvittaessa 66 §:n 1 momentissa ja 67 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityinen syy. Lisäksi on mainittava toimenpiteen mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Kirjaamisessa on myös mainittava, miten lasta on kuultu ennen rajoitustoimenpiteestä päättämistä tai sen toteuttamista ja lapsen mielipide asiasta. Kirjaamisten sisältö on lähetettävä tiedoksi 13 b §:ssä tarkoitettulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kuukausittain. Kirjaamisen sisällöstä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

3.9. Arvioni kantelijan sijaishuollon järjestämisestä ja sijaishuollon puutteellisesta valvonnasta

Kantelukirjoituksen mukaan Loikalan kartanon yksikön menettelyt ovat olleet lainvastaisia. Kantelijaa on kirjoituksen mukaan kohdeltu alistavasti ja nöyryyttävästi eikä kantelija ole päässyt hänelle kuuluviin oikeuksiinsa. Kantelijan oikeuksia on kirjoituksen mukaan vakavasti loukattu. Kirjoituksessa kuvattu menettely on ollut kantelijan edun vastaista.

Ottaen huomioon kantelukirjoituksen sisältämät epäkohdat, olisi kantelijan tilanne välttämättä edellyttänyt, että vastuussa oleva sosiaalityöntekijä ja sijaishuollosta vastuussa olevan Jyväskylän sosiaalitoimi olisivat välittömästi ryhtyneet yhdessä lapsen, hänen huoltajansa ja sijaishuoltopaikan kanssa selvittämään toteutuuko sijaishuollossa lapsen hyvä ja lainmukainen kohtelu.

Jyväskylän sosiaalitoimen selvityksessä on kuitenkin ainoastaan todettu, että asia ei ole ollut esillä, joten sosiaalityöntekijällä ei ole ollut tähän liittyen tietoa ja viitattu Loikalan kartanon antamaan selvitykseen. Myöskään Loikalan kartanon selvityksen jälkeen ei kantelijan huolenaiheita ryhdytty selvittämään.

Asiassa on siten laiminlyöty sen varmistaminen, onko sijaishuoltopaikassa kantelijalle annettava hoito ollut hänen etujensa mukaista ja onko Loikalan kartanossa mahdollisesti toimittu lainvastaisella tavalla.

Pidän tässä yhteydessä aiheellisena korostaa oikeusasiamiehen tietojensaantioikeutta ja sen merkitystä kantelujen tutkimisessa.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 7 §:n mukaan oikeusasiamiehen oikeudesta saada laillisuusvalvontaansa varten tarvitsemansa tiedot säädetään perustuslain 111 §:n 1 momentissa. Oikeusasiamiehellä on perustuslain säännöksen mukaan oikeus kantelun tutki-

miseksi saada salassa pidettäviä tietoja muun muassa kunnan viranomaisilta ja muilta valvottavilta. Tämä tarkoittaa, että viranomaisen tai muun valvottavan on lausuntoa ja selvitystä laatiesaan ja sitä antaessaan asianmukaisesti ja totuuden mukaisesti annettava kaikki asiaan vaikuttavat tiedot ja selvitettävä kantelukirjoitus huomioon ottaen, mihin sen menettely on kuloinkin perustunut.

Oikeusasiamiehelle annettavat selvitykset ovat oikeudellisesti merkityksellisiä kirjallisia todistuksia, koska ne muodostavat (pää)osan, siitä näytöstä, jonka perusteella kantelun kohteen toimintaa arvioidaan ylimmän laillisuusvalvojan kirjallisessa kantelumennettelyssä.

Perustuslain 111 §:n mukaisen tietojensaantioikeuden on vakiintuneesti katsottu tarkoittavan sitä, että oikeusasiamiehen pyytämien selvitysten antaminen on virkatehtävä, jota koskevat yleiset virkavelvollisuudet. Tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen kuuluu, että annettavat selvitykset ovat paikkansa pitäviä. Tästä on poikkeuksena oikeus olla todistamatta itseään vastaan (itsekriminointisuoja). Itsekriminointisuoja ei kuitenkaan sisällä oikeutta antaa paikkaansa pitämättömiä tietoja, vaan kyse on oikeudesta olla vaiti, jos on mahdollista, että tietojen antaja joutuisi tietojen antamisesta syytteen vaaraan. Pyydetty selvitys on aina annettava siltä osin, kuin se on syytteen vaaraan joutumatta mahdollista.

Ylimmän laillisuusvalvojan pyytämän selvityksen antamatta jättäminen tai sen antaminen tietoisesti puutteellisena tai totuudenvastaisena on vastoin perustuslaissa ja eduskunnan oikeusasiamiehestä annetussa laissa asetettua velvoitetta antaa ylimmälle laillisuusvalvojalle tämän tarvitsemat tiedot.

Totean, että Jyväskylän sosiaalitoimi on ollut vastuussa kantelijan sijaishuollon järjestämisestä Loikalan kartanossa. Kun kantelija on kantelussaan ylimmälle laillisuusvalvojalle tuonut esiin lukuisia vakavia epäkohtia kohtelussaan ja rajoitustoimenpiteiden käytössä, olisi Jyväskylän sosiaalitoimen tullut perusteellisesti selvittää sille esiintuodut puutteet sijaishuollon järjestämisessä. Kiinnitän Jyväskylän sosiaalitoimen erityistä huomiota vielä siihen, että kantelija on haavoittuvassa asemassa oleva lapsi, jolla on oikeus erityiseen suojeluun. Tämän takia pidän Jyväskylän sosiaalitoimen laiminlyöntiä vakavana ja kantelijan oikeusturvaa vaarantavana.

Saamastani selvityksestä ilmenee, että kantelijan pyynnöistä huolimatta häntä ei ole autettu pääsemään lääkärin vastaanotolle. Viranomaisen passiivisuus on tosiasiallisesti merkinnyt, että kantelijan pääsy lääkäriin on estetty.

Kantelijan sivistyksellisten oikeuksien toteutumisesta ei ole myöskään huolehdittu. Kantelijan koulunkäynti on keskeytetty hänen oman menettelynsä johdosta. Minulle toimitetusta selvityksestä ei ilmene, millä tavoin opintojen jatkamista mahdollisesti tämän jälkeen suunniteltiin yhdessä kantelijan kanssa.

En ole voinut vakuuttua siitä, että lapsi olisi saanut sijoittajakunnalta sellaista lastensuojelulain mukaista tukea ja palveluja, joita hän olisi välttämättä tarvinnut voidakseen jatkaa ja menestyä opinnoissaan.

Korostan, että sijoitetun lapsen kertomaan on suhtauduttava vakavasti. Lapsen kokemaan epäoikeudenmukaiseen ja lainvastaiseen kohteluun on viranomaisten välittömästi puututtava riittävin keinoin, ja ottaa asianmukaisesti huomioon lapsen mielipide ja käsitykset. Selvittäminen on tehtävä aina lapsen edun mukaisella ja sen huomioivalla tavalla.

Saamani selvityksen ja tarkastushavaintojen perusteella katson, että Jyväskylän sosiaalitoimi on asiassa laiminlyönyt lainmukaiset velvollisuutensa lapsen sijaishuollon valvonnassa ja laa-

dultaan hyvän sijaishuollon järjestämisessä. Totean, että Jyväskylän sosiaalitoimen selvityksestä ilmenee, että lapsen sosiaalityöntekijöillä ei ole ollut tietoa Loikalan kartanon alistavista ja lainvastaisista käytännöistä. Tämä osoittaa mielestäni myöskin, ettei lapsen sijaishuollon valvontaa ole suoritettu asianmukaisella tavalla.

Lapsen huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen ei ole lapselle rangaistus, vaan lastensuojelun tarkoituksena on suojella lasta ja samalla turvata lapselle mahdollisimman tavallinen lapsuus ja nuoruus. Sijaishuollossa annettavan hyvän kasvatuksen tulee olla yleisesti hyväksyttävää, siis sellaista, joka täyttää ne kriteerit, jotka yhteiskunnassa on yleisesti asetettu hyvälle ja tavanomaiselle kasvatukselle. Kasvatuksen ja siihen liittyvien rajojen tulee olla yksittäisen lapsen kannalta objektiivisesti hyväksyttäviä ja puolustettavia. Lastensuojelulain säännökset eivät anna sijaishuoltopaikalle – perhehoitajalle tai laitokselle – minkäänlaista oikeutta käyttää epäasiallisia, perusteettomia tai mielivaltaisia kasvatuskeinoja.

4 TOIMENPITEET

Pidän Jyväskylän sosiaalitoimen laiminlyöntejä kantelijan sijaishuollon järjestämisessä ja sijaishuollon valvonnassa vakavina. Tämän takia annan Jyväskylän sosiaalitoimelle eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla vakavan huomautuksen sen lainvastaisesta ja lapsen etua vaarantaneesta menettelystä.